

RISCURI DE CORUPȚIE ÎN ACHIZIȚIILE PUBLICE

*Excelență și integritate
în achizițiile publice*

Acest proiect este co-finanțat de către Comisia Europeană (OLAF) în cadrul programului Hercule II 2007-2013 : un program de acțiune al Uniunii Europene pentru promovarea activităților în domeniul protejării intereselor financiare ale Comunității (pentru mai multe informații a se vedea: http://ec.europa.eu/anti_fraud/programmes/index_en.html)

Definirea corupției

- Definiția TI: “Abuzul puterii încredințate în vederea câștigului personal”
- Cele mai multe sisteme consideră următoarele chestiuni ca fiind acte de corupție:
  - Mita (oferire/dare/acceptare de mită)
  - Plăți de facilitare (la fel ca mita, dar sume mai mici destinate grăbirii tranzacțiilor)
  - Înțelegeri frauduloase (înțelegeri între licitanți pentru a ocoli regulile de licitare cu sau fără implicarea entității care se ocupă de achiziție)
  - Frauda (minciuni sau interpretări greșite intenționate în legătură cu documentele de licitare sau cu alte documente cu scopul de a câștiga dreptul de a licita)
  - Deturnare de fonduri (însușirea ilegală de fonduri/valori pentru scopuri ilegale)
  - Furtul (furtul proprietății altora în scopuri ilegale)
  - Amenințarea cu forța (convingerea altora să încalce regulile prin folosirea forței sau prin amenințarea cu folosirea forței)
- Deoarece corupția se modifică, și definiția se schimbă cu trecerea timpului

Cauze și factori favorizanți pentru corupție

Opacitate + Monopol

Corupție

Abuzul puterii încredințate pentru
beneficii personale

Cauzele și costul corupției

- Cauza fundamentală a corupției = lăcomia umană combinată cu proasta guvernare din agențiile/piața achizițiilor
- Un echilibru în acordarea de premii și pedepse are ca rezultat realizarea unui control bun și eficient d.p.d.v. al costurilor. Când echilibrul este bun, participanții se supun regulilor de bună voie
- Fondurile care dispar ca urmare a corupției sunt enorme. În 2005 Inițiativa OECD pentru Dezvoltarea Capacității Sistemelor de Achiziție a estimat suma la mai mult de 3 trilioane USD
  - Prețurile și costurile contractelor din sectorul public sunt cu 20-20% mai mari
  - Calitatea este mai slabă decât cea specificată, reducând astfel profitul și crescând costurile de mentenanță
  - Beneficiile de pe urma proiectelor sunt întârziate sau pierdute

Achiziția: un proces în 5 etape

- **Faza 1:** Evaluarea nevoilor - Determinarea scopului contractului
- **Faza 2:** Faza de pregătire - Planificarea procesului de achiziție, metoda decisă, redactarea documentelor de licitație
- **Faza 3:** Alegerea contractorului - Invitarea licitanților, evaluarea, acordarea contractului
- **Faza 4:** Performanța contractului - Licitantul câștigător execută contractul, clientul monitorizează implementarea, urmărește calitatea, administrează alte chestiuni
- **Faza 5:** Acceptare/Închidere - Ultima posibilitate a clientului de a anunța într-un mod valid calitatea și performanța proastă

Sistemul de achiziții publice

Vulnerabilități legislative

- Legislație incompletă și instabilă, caracterizată de ambiguitate
  - Lipsa reglementărilor unitare pentru toți actorii
  - Ordine ministeriale netransparente
  - Coexistența atribuțiilor de reglementare și control în cadrul aceleiași instituții: ANRMAP
  - Probleme la punerea în practică a deciziilor CNSC
  - Suprapunerea de competențe între CNSC și ANRMAP în ceea ce privește aplicarea sancțiunilor economice
  - Absența sancțiunilor pentru autoritățile publice
-

Sistemul de achiziții publice

Vulnerabilități practice

- Persistența implicării politice în procesul de achiziție
- Restricții sau întârzieri nejustificate cauzate de autoritatea contractantă
- Persistența înțelegerilor secrete între ofertanți și autoritatea contractantă
- Apariția recurentă a contestațiilor nejustificate, care blochează procedurile
- Practică limitată în ceea ce privește contestațiile, din cauza costurilor ridicate și lisei de încredere în eficiența contestațiilor

Sistemul de achiziții publice

Vulnerabilități practice

- Cunoștințe juridice insuficiente ale participanților la procesul de achiziții
- Prioritizarea deficitară a cheltuielilor publice și absența analizelor de nevoi în ceea ce privește achizițiile
- Tratamente discriminatorii, favorabile pentru companiile de stat față de cele private în procesul de achiziții publice

Actorii practicilor corupte în achizițiile publice

- **Oficialii publici** – pot primi mită (foloase necuvenite) sau pot lua inițiativa în extorcarea sectorului privat.
- **Ofertanții și sub-contractanții** – care doresc să lucreze cu instituții publice, pot lua inițiativa oferind mită sau pot fi victima extorcărilor.
- **Agenți, intermediari, consultanți** – agenții economici care doresc să influențeze o decizie apelează adesea la consultanți, agenți intermediari care să intre direct în contact cu instituțiile publice. Acești agenți pot fi suspectați de practici coluzive sau corupte.
- **Martorii** – oricine are informații despre practici corupte poate să participe la stoparea lor și tănuirea informațiilor este o formă de a participa la corupție.

Spații care favorizează corupția

- **Top Management** – experiența din țările cele mai dezvoltate arată că majoritatea persoanelor corupte fac parte din managementul de top, nu din eșaloanele inferioare de execuție din companii.
- **Lumea politică** – politicienii de la nivel local și din executiv se află într-o situație complexă, vulnerabilitatea lor la corupție fiind foarte ridicată, deoarece sunt în același timp parte a administrației executive și a clasei politice, caracterizată de negocieri și compromisuri.
- **Paradisurile fiscale** – existența practicilor corupte este favorizată de imposibilitatea urmăririi unor sume de bani și beneficiari, în paradisuri fiscale.

Riscuri de corupție

- O serie de **situații de risc** au fost identificate în toate procesele de achiziții publice. Lista lor este însă deschisă.
- Ținând cont de **vulnerabilități**, aceste **riscuri** pot fi identificate urmărind **etapele** unui proces de achiziție, sau cele mai importante și folosite metode pentru “vicierea” unui proces de achiziție.

Situații de risc pentru achizițiile publice

1. **Încheierea anului fiscal** și necesitatea de a cheltui repede întreaga sumă din bugetul anual al fiecărei instituții, pentru a nu fi retrimis la bugetul de stat.
  2. **Situațiile de urgență** și alte evenimente similare.
  3. Accesul inadecvat la informație și **lipsa de transparență**.
  4. **Absența formularelor standard** pentru ofertanți - formularele standard reduc foarte mult riscul unor tergiversări procedurale
-

Situații de risc pentru achizițiile publice

- 5. Preferința** arătată unor ofertanți - mai ales pe criteriul experienței anterioare și prin formularea documentației de atribuire (caiet de sarcini)
- 6. Participarea unor companii deținute de oficiali publici sau oameni politici** sau de apropiați ai acestora – chiar dacă aceștia nu lucrează în autoritatea contractantă (deci nu avem un caz clar de conflict de interese) riscul de corupție rămâne foarte ridicat.
- 7. Participarea unor companii fantomă** (de apartament), cu sediul în țări care sunt paradis fiscal – reprezintă o practică ce ascunde conflicte de interese în spatele unor companii lipsite de transparență.

9 metode de a vicia o licitație publică

1. **Transmiterea selectivă a anunțului la licitație** către o anumită firmă care își mai aduce încă două firme prietene ca „mână moartă”. În multe asemenea cazuri, câștigătorul licitației nu are forța de lucru necesară și nici dotările materiale adecvate de aceea subcontractează apoi lucrarea unor firme serioase, la prețuri mult mai mici.
2. **Stabilirea criteriilor licitației (a caietului de sarcini)** în funcție de particularitățile unei anumite firme.
3. **Folosirea abuzivă a stării de urgență** (de pildă în timpul inundațiilor) pentru negocierea unor contracte cu o singură sursă. În unele cazuri contractele s-au negociat după finalizarea stării de urgență sau problemele care trebuiau remediate erau inexistente.
4. **Oferirea de informații confidențiale** din interiorul instituției publice.

9 metode de a aranja o licitație publică

5. Firmele favorizate practică prețuri inițiale mici pentru că știu că vor exista **acte adiționale** pentru așa-zise lucrări ce nu pot fi prevăzute. În mod ilegal actele adiționale cresc de câteva ori valoarea inițială a contractului.
6. **Criterii restrictive**, care să nu atragă competitori și astfel să se ajungă la negociere directă.
7. **Înțelegeri** cu privire la recepția lucrărilor, chiar dacă acestea au defecte grave.
8. **Impunerea sub-contractanților**, sub-antreprenorilor și furnizorilor pentru o firmă care a câștigat corect un contract.
9. **Furnizarea de informații** despre ofertele competitorilor către firma care se dorește a fi favorizată

Impactul corupției în achizițiile publice

1. Impact financiar (creșterea costurilor)
  2. Impact economic (pierderea calității și investitorilor)
  3. Impact asupra mediului
  4. Impact asupra sănătății și securității cetățenilor
  5. Impact asupra dezvoltării inovațiilor și cercetării
  6. Erodarea valorilor
  7. Erodarea încrederii în guvern și instituțiile publice
  8. Afectarea gravă a concurenței pe piață
  9. Afectarea iremediabilă a dezvoltării economice
-

Vă mulțumim!

